

Кәсіпкерлік субъектілерін кредиттеуге шолу

ҚАЗАҚСТАН
ҚАРЖЫГЕРЛЕР
ҚАУЫМДАСТЫҒЫ

АССОЦИАЦИЯ
ФИНАНСИСТОВ
КАЗАХСТАНА

2025 жылдың бірінші тоқсанының қорытындысы

Негізгі тенденциялар

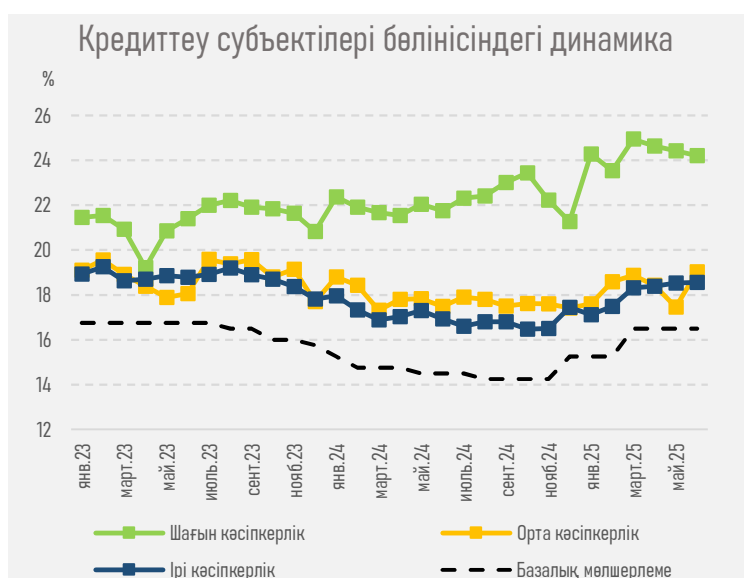
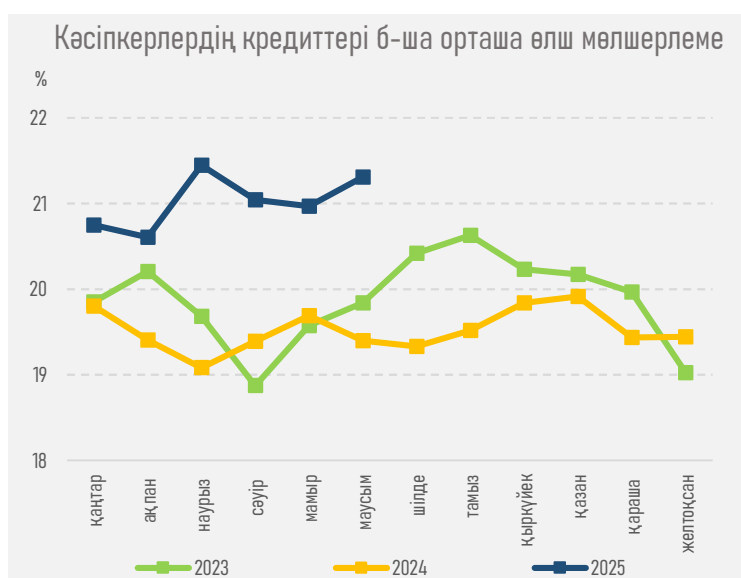
- ✓ Қарыздардың қымбаттауына қарамастан, 2025 жылдың бірінші жартыжылдығының қорытындысы бойынша банк секторы бизнеске Т9,4 трлн жаңа қарыз берді (+12% ж/ж немесе Т1,0 трлн).
- ✓ Кредит беру субъектілері бөлінісінде жеделдетілген өсім инфрақұрылымдық және инвестициялық жобаларды іске асыру, қарыздардың қысқа мерзімді қымбаттауына сезімталдығы аз, өтімдерді мақұлдаудың үлкен үлесі, сондай-ақ кредиттердің орташа мөлшерінің ұлғаюы аясында ірі бизнеске (ІБ) қарыздар беруде (+18%) байқалады (жыл басындағы Т12,9 млрд-қа қарсы Т8,8 млрд).
- ✓ ІБ субъектілері арасында ең үлкен сұраныс құрылыс (+27%), өнеркәсіп (+42%) және көлік (+51%) болып табылады, бұл олардың осы салалардағы жоғары үлесін және ағымдағы жылы экономикалық өсуді жеделдетуге қосқан негізгі үлесін көрсетеді. Жоғары салалық рентабельділік (құрылыс – 22,5%, өңдеу өнеркәсібі – 24,7%, өндіру – 40,5%, көлік – 34,4%) несиелік тәбетті сақтады. Осылайша, бұл салалар несиелік ресурстарға негізгі сұранысты қалыптастырады және корпоративтік несиелеу құрылымын анықтайды.
- ✓ ШОБ сегментінде жаңа қарыздарды беруді жеделдету мөлшерлемелердің өсуіне жоғары сезімталдық, қаржылық тұрақтылықтың шектелуіне байланысты өтімдер бойынша мақұлдаулардың дәстүрлі түрде аз үлесі (шағын компаниялардың үлесі 39%-ға жуық, орташа – 22% – ға, 17% – ға қарсы) аясында төмен болды (тисісінше 6% және 13%-ға) ірі), сондай-ақ іскерлік ортадағы кедергілер (салық ауыртпалығының деңгейі, бәсекелестік, экономиканың жай-күйі және т.б.).

- ✓ Қарыздарды тартудың басым мақсаты айналым қаражатын қаржыландыру болып қала береді (65%), ал негізгі құралдарға инвестицияларға арналған кредиттердің үлесі қалыпты түрде 2,2%-ға дейін өсті (бір жыл бұрын 1,3%-дан), бұл бизнестің ұзақ мерзімді инвестициялар бөлігінде сақтығының сақталуын және компаниялардың ұзақ мерзімге ресурстардың жоғары құнын белгілеуге шектеулі дайындығын көрсетеді.
- ✓ Ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі (>1 жыл) олардың қарыз ресурстарының түпкілікті құнын төмендететін жеңілдікті мемлекеттік бағдарламалардың, "Даму" ҚДҚ субсидиялары мен кепілдіктерінің қолжетімділігі аясында ШОБ өкілдерінде (26-57%) ең көп қалыптасты. Несие сонымен бірге ІБ-да несиелеу құрылымы әртүрлі: олар қысқа мерзімді несиелерді белсенді пайдаланады, ал ұзақ мерзімді несиелердің үлесі төмен болып қалады (10%). Бұл ұзақ мерзімге ресурстардың жоғары құнын және баламалы қаржыландыру арналарының қол жетімділігін белгілегісі келмеуімен түсіндіріледі.
- ✓ 2025 жылдың үшінші тоқсанында ІБ тарапынан несиеге сұраныстың жоғары динамикасын сақтауға болады, ең алдымен ауқымды жобалар іске асырылатын құрылыста, өнеркәсіпте және көлікте жоғары іскерлік белсенділік пен рентабельділік сақталады.
- ✓ ШОБ сегментіндегі сұраныс көбінесе мемлекеттік қолдау бағдарламаларына, атап айтқанда «Өрлеу» жеңілдетілген кредит беру бағдарламасына және «Даму» Қоры базасында ШОБ жобаларына кепілдік беру тетігіне тәуелді болып қалады.

2025 жылғы 1 тоқсандағы кәсіпкерлік субъектілеріне кредит беру динамикасы

Кәсіпкерлердің кредиттері бойынша пайыздық мөлшерлемелер*

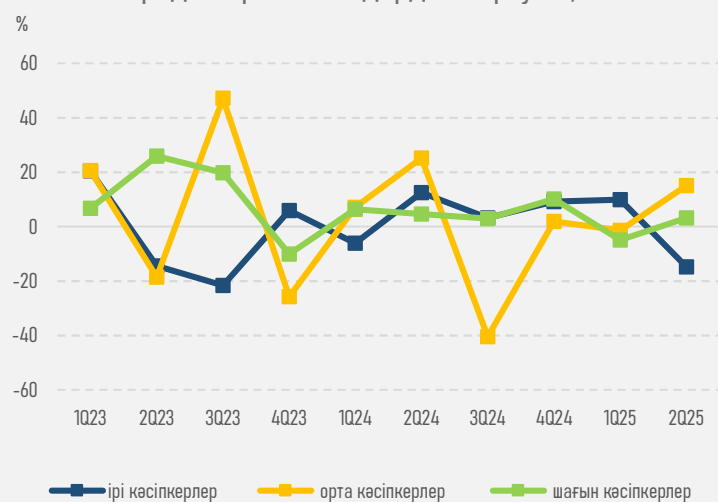
* Дереккөз: КРҰБ

¹банк секторы-ЕДБ + ҚДБ *

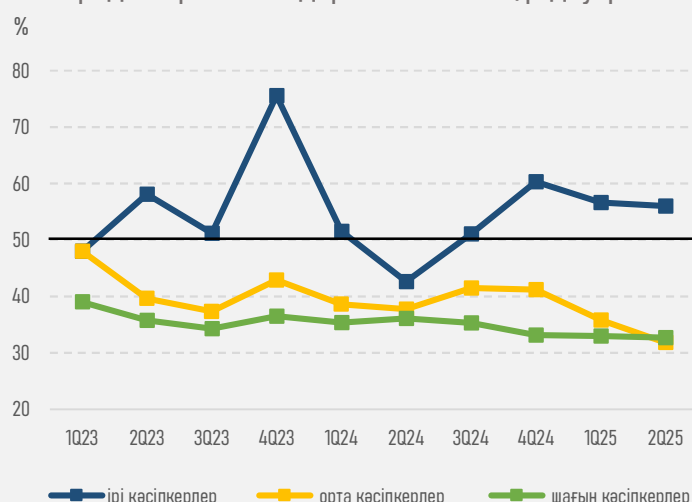
© Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы, 2025

Несиеге өтінімдердің өзгеру динамикасы және өтінімдер бойынша мақұлдау пайызы

Кредиттерге өтінімдерді өзгерту кв/кв

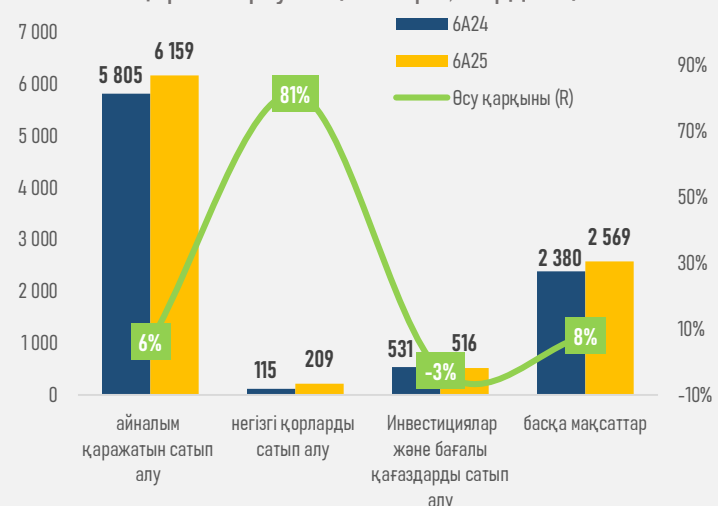

Кредиттерге өтінімдер бойынша мақұлдау үлесі

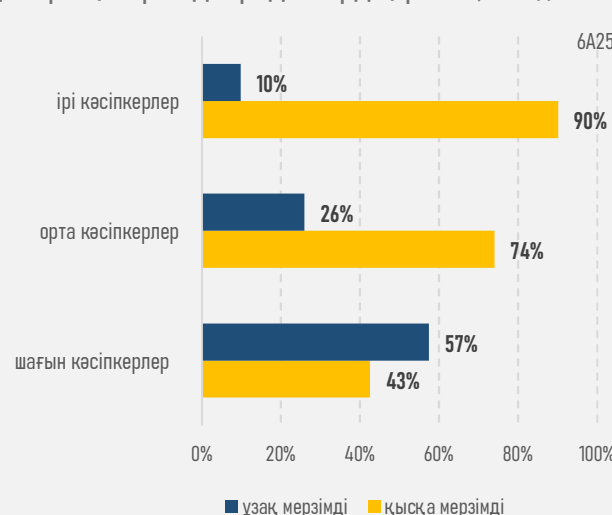

Қарыздарды тарту мақсаттары және бизнестің ұзақ мерзімді кредиттерінің үлесі*

Қарыз тарту мақсаттары, млрд теңге

Берудегі ұзақ мерзімді кредиттердің үлесі (1 жылдан астам)

Резюме

2025 жылдың бірінші жартыжылдығында корпоративтік сектордағы кредиттік белсенділік екі фактордың қиылысында қалыптасты: ірі бизнес тарапынан тұрақты сұраныс және іскерлік ортаның сақталып отырған шектеулері. Бір жағынан, бизнеске берілген жаңа қарыз қаражаттарының көлемі 79,4 трлн (+12% ж/ж) жетті, бұл қаржылық делдалдықтың жалғасып жатқан кеңеюін көрсетеді. Екінші жағынан, кәсіпорындардың сауалнамалары салық ауыртпалығы, Бәсекелестік және экономиканың жалпы жағдайы бизнесті жүргізудегі негізгі кедергілер болып қала беретінін көрсетеді, ал қаржыландыруға қол жетімділік тек екінші фактор ретінде қабылданады (шот бойынша тек 10%).

Субъектілер бойынша динамикадағы алшақтық бұл суретті растайды: ірі компаниялар инвестициялық жобаларға және өтінімдерді мақұлдаудың жоғары деңгейіне сүйене отырып, шығарудың негізгі өсімін (+18%) қамтамасыз етті, ал шағын және орта кәсіпорындар ставкалардың өсуіне үлкен сезімталдыққа және шектеулі қаржылық тұрақтылыққа тап болды. ШОБ үшін Мемлекеттік бағдарламалар өтемдік рөл атқарды, бұл жүйеде жоғары мөлшерлемелер жағдайында институционалдық қолдаудың маңыздылығын көрсетеді.

Салалық тұрғыда сұраныс құрылыста, өнеркәсіпте және көлікте шоғырланды, мұнда рентабельділік экономиканың басқа салаларымен салыстырғанда жоғары (мыс, саудада – 20,8%, ауыл шаруашылығында – 18,1%). Бұл дәл осы секторлар несие нарығының өзегін құрайтынын және ағымдағы жылы экономикалық өсуді жеделдетуге ең үлкен үлес қосатынын растайды.

Үшінші тоқсанда несие нарығына ұсыныс пен сұраныстың жекелеген жағымсыз факторлары бір уақытта әсер етуі мүмкін. Ұсыныс жағында МРТ жоғарылату банктердің несие беру мүмкіндіктерін шектейді, қарыз ресурстарының түпкілікті құнын және қарыз алушыларға қойылатын талаптарды арттырады. Сұраныс тарапынан салық жүктемесінің өсуі және ұлттық валюта бағамының құбылмалылығының күшеюі, бизнес үшін белгісіздікті күшейту және компаниялардың жаңа міндеттемелер тартуға дайындығын қысқарту тежеуші факторлар болып табылады. Мұндай жағдайларда несиелік белсенділік көбінесе жоғары кірістілігі, несиелік қабілеті және мемлекеттік қолдау бағдарламаларының рөлі бар салаларға байланысты болуы мүмкін.